

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Приймальної комісії
ПВНЗ «МЕГУ імені академіка Степана Дем'янчука»

Протокол № 4 від 27.05 2025 року
Голова Приймальної комісії

Віталій ДЕМ'ЯНЧУК

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ДОДАТКОВОГО ВИПРОБУВАННЯ**

на здобуття ступеня доктора філософії
третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ: D «БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: D3 МЕНЕДЖМЕНТ
ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА: «МЕНЕДЖМЕНТ»**

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма додаткового випробування призначена для кількісного та якісного оцінювання ступеня сформованості знань, умінь та навичок, професійної компетентності осіб, які вступають на навчання для здобуття ступеня доктора філософії за освітньо-науковою програмою «Менеджмент» зі спеціальності D3 «Менеджмент».

Завдання вступного іспиту: перевірка знань та вмінь з основних дисциплін фахової підготовки; з'ясування позитивного досвіду та недоліків в організації, змісті й методиці викладання фундаментальних економічних дисциплін, а також їх самостійної роботи.

Додаткове випробування вступників здійснюється за допомогою засобів контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньої підготовки з дотриманням принципів формування і реалізації системи засобів діагностики якості знань. Принципами формування і реалізації системи засобів діагностики якості знань вступників є: уніфікація, комплексність, взаємозамінність та взаємодоповненість, актуальність, інформативність, дієвість, індивідуальність, диференційованість, об'єктивність і відкритість, єдність вимог, предметність, інноваційність, валідність, варіативність.

Додаткове випробування є елементом конкурсного відбору вступників на навчання для здобуття ступеня доктора філософії за освітньо-науковою програмою «Менеджмент» зі спеціальності D3 «Менеджмент».

Вступник до аспірантури за спеціальністю D3 «Менеджмент» повинен мати фундаментальні знання в області фундаментальних та прикладних економічних дисциплін, здібності до науково-дослідної роботи, володіти сучасними методами наукових досліджень, вміти досліджувати соціально- економічні системи, явища і процеси на макро- і мікроекономічному рівнях за допомогою інструментарію системного аналізу, моделювання, математичних методів, інформаційно-комп'ютерних технологій. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності D3 «Менеджмент» повинен виявити досконале знання найважливіших праць із загальних і окремих питань економічної теорії.

2.ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДОДАТКОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Метою додаткового випробування є діагностика рівня знань з фахових дисциплін. При складанні додаткового випробування абітурієнт повинен продемонструвати теоретичні знання в процесі виконання тестових завдань та творчих завдань (есе).

Програму вступного випробування складають матеріали таких дисциплін: «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка».

I. Дисципліна «Економічна теорія»

Економічна теорія як наука (Основні етапи і напрями розвитку економічної теорії. Сучасні економічні теорії. Економічна думка в Україні. Функції економічної теорії. Економічна теорія і економічна політика.) **Економічна діяльність та її результати** (Суть і види економічної діяльності. Суспільний поділ праці. Структура

суспільного виробництва. Підприємство (бізнес) як форма економічної діяльності. Внутрішні мотиви економічної діяльності. Потреби та економічні інтереси.) **Економічне зростання та його рушійні сили** (Відтворення і економічне зростання. Теорії економічного зростання.) **Власність та її форми** (Економічний зміст власності та право власності. Об'єкти та суб'єкти власності. Місце власності в системі виробничих відносин.) **Товарне виробництво** (Генезис форм господарства. Натуральне виробництво. Товарне виробництво: умови виникнення, розвиток та форми. Суперечності товарного виробництва.) **Суть і еволюція грошей** (Виникнення, суть і функції грошей. Теорії грошей: металістична, номіналістична, кількісна теорія грошей К. Маркса. Різноманітність форм грошей: товарні, металеві, паперові) **Ринок і механізм його функціонування** (Об'єктивні основи виникнення ринку і його характерні риси. Структура ринку. Механізм функціонування ринку: попит і пропозиція, ринкова ціна, конкуренція та її види. Взаємозв'язок попиту, пропозиції та ціни). **Ціна та ціноутворення** (Фактори, що впливають на підвищення та зниження цін. Види цін). **Ринкова інфраструктура** (Поняття і суть ринкової інфраструктури, її основні елементи. Функції інфраструктури.) **Організаційно-економічні форми підприємництва** (Суть, функції та принципи підприємництва. Умови розвитку підприємництва.). **Циклічність суспільного відтворення** (Національні та світові економічні цикли. Зовнішні та внутрішні фактори циклічного розвитку економіки. Теорії економічних циклів К. Маркса, М. Туган-Барановського, М. Кондратьєва, У. Мітчела, П. Самуельсона про циклічний характер економіки.) **Державне регулювання ринкової економіки** (Історичні передумови і еволюція державного регулювання економіки) **Сучасне світове господарство** (Об'єктивні передумови виникнення світового господарства: розвиток світового ринку, міжнародний поділ праці, інтернаціоналізація господарського життя).

II. Дисципліна «Макроекономіка»

Макроекономіка як наука (Місце макроекономіки в системі наук. Зв'язок макроекономічних досліджень з основними економічними теоріями, економічною політикою держави, мікроекономікою, економіко-математичним моделюванням та іншими науками). **Макроекономічні показники в системі національних рахунків** (Система національних рахунків (СНР) як методологія національного рахівництва. Суть СНР та її значення для макроекономічного аналізу). **Сукупний попит та сукупна пропозиція** (Макроекономічний зміст сукупного попиту (AD). Структура сукупного попиту: споживчий попит домогосподарств (C), інвестиційний попит національного підприємницького сектора (I), попит держави (G) та попит закордону (NE). **Дохід, споживання, заощадження та інвестиції** (Загальна характеристика споживання (C) та заощадження (S). Дохід після оподаткування. Споживання як функція доходу після сплати податків. Фактори, що визначають рівень споживання та заощадження. Заощадження як функція доходу після оподаткування). **Національний ринок та його рівновага** (Національний ринок, його зміст, структура, об'єкти, суб'єкти. Загальна економічна рівновага). **Макроекономічна нестабільність: циклічність економічного розвитку** (Макроекономічна нестабільність: зміст, фактори, форми прояву та суперечності. Класифікація циклічних коливань). **Інфляція та безробіття як фактори порушення**

макроекономічної рівноваги (Інфляція, її суть та причини виникнення. Вимірювання інфляції. Індeksi та темп інфляції. Види інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат (пропозиції). Передбачувана та непередбачувана інфляція. Природний рівень інфляції. Помірна, галопуюча та гіперінфляція. Дефляція. Стагнація. Стагфляція). **Макроекономічний зміст економічного зростання** (Макроекономічний зміст економічного зростання. Типи економічного зростання: екстенсивне та інтенсивне зростання економіки. Джерела економічного зростання: приросту праці, приросту капіталу, технічних нововведень. Фактори, що визначають економічне зростання: фактори пропозиції, попиту, ефективності, соціокультурні, інституційні фактори). **Держава в системі макроекономічного регулювання** (Економічна необхідність державного втручання в економіку. Відмови ринку. Функції держави. Напрямки державного регулювання економіки. Державна політика підтримки конкуренції та обмеження монополізму. Забезпечення раціонального перерозподілу виробничих ресурсів. **Фіскальна політика держави** (Фіскальна політика, її зміст та функції. Види фіскальної політики. Фіскальна експансія та фіскальна рестрикція. Автоматична фіскальна політика та її основні інструменти. Дискреційна фіскальна політика та її основні інструменти. Паушальні податки) **Грошово – кредитна політика** (Грошово-кредитна система: зміст, структура, об'єкти, суб'єкти та функції. Особливості сучасної грошово-кредитної системи. Зміст та теоретичні концепції грошово-кредитної (монетарної) політики.) **Макроекономічна політика у відкритій економіці** (Мегаекономічний рівень економіки. Світове господарство. Закрита економіка. Відкрита економіка. Міжнародні економічні відносини. Зовнішня торгівля. Міжнародні валютні відносини. Суб'єкти міжнародних економічних відносин. Міжнародні організації: Світовий банк, міжнародний валютний фонд та ін. Еволюція валютних систем. Міжнародний рух капіталу. Міграція робочої сили. Політики протекціонізму та фритредерства).

ІІІ. Дисципліна «Мікроекономіка»

Предмет і метод мікроекономіки (Проблема обмеженості ресурсів і необхідності вибору, альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин). **Ринок: попит, пропозиція та їх взаємодія** (Ринок як механізм координації економічного вибору. Попит і закон попиту, аналіз зміни попиту загалом та величини (обсягу) попиту. **Еластичність попиту і пропозиції** (Концепція еластичності взаємозв'язаних показників, еластичність попиту за чинниками впливу: за власною ціною блага, за ціною благ комплементів та субститутів (перехресна еластичність), за доходом; фактори впливу на еластичність попиту за ціною). **Теорія корисності та оптимальний вибір споживача** (Потреби та економічні блага, поняття корисності, кардиналістська теорія корисності, сукупна та гранична корисності, функція корисності, перший та другий закони Госсена). **Аналіз поведінки споживача** (Реакція споживача на зміну цін товарів, лінія «ціна – споживання», побудова кривої індивідуального попиту споживача). **Теорія фірми: виробництво** (Поняття фірми, виробництво та його фактори, технології виробництва, фактор часу і періоди функціонування фірми, поняття і параметри виробничої функції; сукупний, середній та граничний продукт).

Витрати виробництва (Концепція витрат, бухгалтерські та економічні витрати, поняття альтернативних витрат, постійні та змінні витрати; сукупні, середні та граничні витрати). **Ринок досконалої конкуренції** (Ознаки й умови досконалої конкуренції, попит, дохід та прибуток конкурентної фірми. Визначення оптимальних обсягів випуску: два підходи; пропозиція фірми та галузі в короткостроковому періоді; рівновага фірми та галузі в короткостроковому періоді). **Монопольний ринок** (Ознаки «чистої монополії», бар'єри вступу до монопольного ринку, попит та дохід фірми-монополіста). **Олігополія** (Основні ознаки олігополії: нечисленність фірм в олігополістичних галузях, загальна взаємозалежність олігополістів, однорідність або диференційованість продукту, високі бар'єри для вступу до галузі). **Ринок монополістичної конкуренції** (Ознаки монополістичної конкуренції, умови вступу до галузі, спосіб дій фірми на ринку монополістичної конкуренції). **Економічна ефективність та добробут** (Часткова та загальна рівновага ринку, ефект зворотного зв'язку, закон Вальраса; рівновага в економіці обміну: необхідність та вигоди ринкового обміну, діаграма Еджворта, ефективність при обміні, крива контрактів, крива можливостей споживачів, загальна рівновага за Парето). **Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага** Позаринкові (зовнішні) ефекти, їх економічний зміст: поняття про зовнішні ефекти, суспільні та приватні витрати (вигоди), коригуючі податки та субсидії. Необхідність та причини втручання держави в економічні процеси за ринкових умов, функції держави, позитивний (описовий) аналіз поведінки уряду, застосування теорії громадського вибору у поведінці уряду).

На дадтковий вступний іспит виносяться питання, які розглядають сучасні умови здійснення економічних реформ в Україні, проблеми переходу від командно-адміністративного господарювання до ринкових відносин, теоретичних основ мікро та макроекономіки. Для написання **творчого завдання (есе)** виносяться наступні теми:

1. Предмет економічної теорії.
 2. Економічні закони, їх відмінність від юридичних законів.
 3. Методологія економічної теорії.
 4. Функції економічної теорії. Взаємозв'язок економічної теорії з правом.
 5. Еволюція економічної теорії та її головні наукові школи.
 6. Виробництво та його фактори. Сутність та основні типи відтворення.
 7. Технологічні уклади.
 8. Нематеріальна економіка. Internet-економіка.
 9. Виробнича функція. Економічна та соціальна ефективність суспільного виробництва.
 10. Конституційно-правові передумови ефективного розвитку економіки.
 11. Виробничі можливості суспільства. Крива виробничих можливостей.
- Альтернативні витрати.
12. Поняття власності: її сутність, зміст, форми.
 13. Економічна теорія прав власності: англосаксонський і континентальний підходи.
 14. Трансакції і трансакційні витрати. Специфікація прав власності.
 15. Націоналізація, приватизація, реституція, реприватизація: зміст і наслідки.

16. Причини, мета і зміст приватизації в Україні.
17. Соціально-економічні наслідки приватизації в Україні.
18. Товарне виробництво та його типи. Товар і гроші.
19. Сутність, суб'єкти, функції та умови розвитку ринку.
20. Ринкові структура й інфраструктура. Договірне регулювання ринкової економіки.
21. Закони попиту та пропозиції. Ринкова рівновага. Еластичність попиту і пропозиції.
22. Економічні системи: зміст, класифікація, еволюція.
23. Перехідна економіка: зміст і особливості розвитку.
24. Сутність та організаційні форми підприємницької діяльності.
25. Поняття, види та функції конкуренції.
26. Конкурентні моделі ринку: чиста конкуренція, чиста монополія, монополістична конкуренція, олігополія.
27. Природа, типи та форми монополій. Вплив монополій на соціально-економічний розвиток країн.
28. Конкурентна та антимонопольна політика в Україні.
29. Домогосподарство як економічний суб'єкт
30. Поведінка споживача і споживчий вибір.
31. Теорії фірми. Види фірм.
32. Ресурси і капітал фірми. Людський капітал.
33. Особливості функціонування юридичної фірми
34. Економічні витрати фірми: сутність, види. Внутрішні та зовнішні витрати.
35. Постійні та перемінні витрати фірми. Валові, середні, граничні витрати. Собівартість продукції.
36. Дохід фірми: сутність, джерела, види.
37. Прибуток фірми. Бухгалтерський та економічний прибуток. Правило максимізації прибутку фірми.
38. Беззбитковість та рентабельність функціонування фірми.
39. Види цін. Чинники та методи ціноутворення.
40. Ринок праці: сутність, структура, моделі.
41. Заробітна плата: сутність, функції, форми та системи. Номінальна і реальна заробітна плата.
42. Ринок капіталу. Основні сегменти ринку капіталу.
43. Лізинг: сутність, види, доцільність застосування.
44. Ринок позичкового капіталу. Процент. Сутність і види кредиту.
45. Цінні папери як економічна та юридична категорія. Види цінних паперів.
46. Земельна рента: сутність, види.
47. Ринок землі. Попит, пропозиція, ціна землі. Орендна плата.
48. Особливості та перспективи розвитку аграрного сектору в Україні
49. Предмет, основні проблеми і цілі макроекономіки.
50. Макроекономічні показники.

3. СТРУКТУРА ЗАВДАННЯ ВИПРОБУВАННЯ

Зміст завдань відповідає програмі фахового вступного випробовування. Білет вступного іспиту зі спеціальності формується засобами системи Moodle і включає 50 завдань, серед яких 6 типів тестових питань:

1. Завдання 1-10 включають не менше чотирьох варіантів відповідей, серед яких лише один правильний.
2. Завдання 11-20 – не менше чотирьох варіантів відповідей, серед яких декілька (2-3) правильні.
3. У завданнях 21-30 до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, студент має обрати один варіант, позначений буквою (на відповідність).
4. У завданнях 31-40 необхідно записати правильний варіант відповіді (коротка відповідь).
5. У завданнях 41-48 необхідно вписати в реченні пропущене слово.
6. Завдання 49-50 включають написання есе на запропоновану тему (розв'язати завдання, дати відповідь на питання).

4. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / [Е. М. Забарна та ін.] ; Одес. нац. політехн. ін-т. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 411 с.
2. Економічна теорія : навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін. ; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків : Право, 2019. 268 с.
3. Економічна теорія : підручник / [В. П. Якобчук та ін. ; під заг. ред. В. П. Якобчук] ; Житомир. нац. агроєкол. ун-т. Київ : Ліра-К, 2020. 449 с.
4. Економічна теорія : навч. посіб. / уклад.: Бойда С. В., Колосінська М. І., Белей С. І. ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : ЧНУ : Рута, 2021. 199 с.
5. Магійович Р. І., Зеліско Н. Б. Економічна теорія : навч. посіб. / Львів. нац. аграр. ун-т. Львів : Галицька видавнича спілка, 2021. 323 с.
6. Семенченко В., Коваленко Д., Бугас Д. Економічна теорія: навч. посіб. К. : Вид-во Центр навчальної літератури, 2019. 428 с.
7. Соколов М., Горбач М., Бугас В. Економічна теорія: навч. посіб. К. : Вид-во Центр навчальної літератури, 2019. 532 с.
8. Дзюбик С.Д. Основи економічної теорії: навч. посіб. / С.Д.Дзюбик, О.С.Ривак 3-тє вид., переробл. і доповн. К. «Знання», 2014. 423 с.
9. Економічна теорія : навч. посіб. / [Л. С. Томашик та ін.] ; Центр. спілка спожив. т-в України, Львів. торг.-екон. ун-т. Львів : Вид-во Львів. торг.екон. ун-ту, 2018. 263 с.
10. Економічна теорія : підручник / [О. М. Головченко та ін.] ; за заг. ред. канд. юрид. наук А. О. Шелехова. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2018. 159 с.

3 дисципліни «Макроекономіка»

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. / [С. М. Панчишин, П. І. Островерх, В. Б. Буняк та ін.] ; за ред. С. Панчишина, П. Островерха ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Екон. ф-т. – 2-ге вид., виправ. і допов. Київ : Знання, 2013. Кн. 1 : Вступ до аналітичної економії. 615 с.
2. Економічна теорія. Макроекономіка : підручник / [В. В. Білоцерківець, В. М. Тарасевич, С. П. Горобець та ін.] ; за ред. В. М. Тарасевича. К. : Знання, 2012. 207 с.
3. Кліменко, Олена Миколаївна. Макроекономіка : навч. посібник / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харківський нац. екон. ун-т. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2012. 135 с.
4. Ковальчук Т. Т. Макроекономічні ризики: класифікаційні ознаки, способи виміру, шляхи мінімізації : [монографія]. К. : Знання, 2012. 302 с.
5. Корсікова, Н. М. Макроекономіка : навч. посібник. М-во освіти і науки України. Львів : Магнолія-2006, 2010. 241 с.
6. Макро- мікроекономіка: від теорії до практики : навч. посібник / [І. А. Канцір, О. І. Кліпкова, Л. В. Іванець] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львівська політехніка». Л. : Новий Світ-2000, 2011. 441 с.
7. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України / за заг. ред. В.П. Решетило. - Харк. Нац. Акад. міськ. госп-ва. Харків: ХНАМГ, 2010. 265 с.
8. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України / за заг. ред. В.П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун –т. міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2013. 224 с.

3 дисципліни «Мікроекономіка»

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. / [С. М. Панчишин, П. І. Островерх, В. Б. Буняк та ін.] ; за ред. С. Панчишина, П. Островерха ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Екон. ф-т. – 2-ге вид., випр. і допов. Київ : Знання, 2014. Кн. 2 : Мікроекономіка. 390 с.
2. Андреюк, Н. В. Мікроекономіка. Основи теорії та практикум : навч.-метод. пос. / Н. В. Андреюк, Л. В. Кузнєцова, Н. М. Салатюк. Київ : НУХТ, 2010. 408 с.
3. Задоя А.О. Мікроекономіка: Курс лекцій та вправи: Навч. посібник. – К.: В-во «Знання», 2010. 223с.
4. Островерха ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Екон. ф-т. – 2-ге вид., випр. і допов. Київ : Знання, 2014. Кн. 2 : Мікроекономіка. 390 с.
5. Макро-мікроекономіка: від теорії до практики : навч. посібник / [І. А. Канцір, О. І. Кліпкова, Л. В. Іванець] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львівська політехніка». Л. : Новий Світ-2000, 2011. 441 с.
6. Наливайко А.П., Азьмук Л.А. та ін. Мікроекономіка: Підручник ; за наук. ред. А. П. Наливайка. К. : КНЕУ, 2011. 446 с.
7. Уфимцева О.Ю. Мікроекономіка. Курс лекцій: підручник. Дніпропетровськ. ПДАБА, 2012. 172с.
8. Ігнатюк А.І. Мікроекономіка. КиївБ Ліра-к, 2023, 420 с.

5. ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Кожен вступник під час складання вступного додаткового іспиту повинен дотримуватися моральних норм, правил етичної поведінки та принципів академічної доброчесності, а саме:

- самостійно виконувати завдання;
- не принижувати будь-яким чином гідність інших вступників, учасників освітнього процесу, запобігати таким діям з боку інших осіб;
- дотримуватися правил ділового етикету в поведінці та норм культури спілкування у комунікації зі вступниками, здобувачами вищої освіти, викладачами та співробітниками Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;
- забороняється використовувати будь-які електронні засоби;
- не використовувати службові або родинні зв'язки для отримання нечесної переваги.

Затверджено на засіданні Приймальної комісії Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»

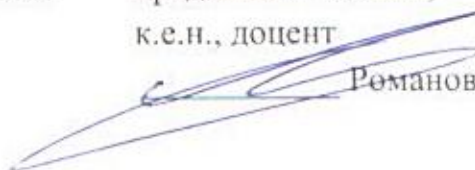
Протокол приймальної комісії

№ 4 від 27.05 2025 р.

Відповідальний секретар
приймальної комісії ПВНЗ «МЕГУ імені
академіка Степана Дем'янчука»

 Близнюк С. В.

Голова
предметної комісії,
к.е.н., доцент

 Романов А. Д.